

Referat fra møte i faggruppa 07.09. kl.1000-1400 Malmplassen, Tolga

Sak 06/18 Forslag til saksframstilling for formell utvidelse av Uthusprosjektet v/Magnus Borgos

Verdensarvrådet vedtok i 2015 at Uthusprosjektet utvides til å omfatte hele Circumferensen. Siden den gang er det gjennomført enkeltprosjekter i alle kommunene, om enn i et noe begrenset omfang. I det brukes ca. 5 mil. I skrivende stund er uthusprosjekter under planlegging i Os (Narjordet) og Tolga (Murerkurs). I Røros vil det i 2018 bli gjennomført 15. – 20 prosjekter. Den totale aktiviteten innenfor Uthusprosjektet er høy, og har en ramme på ca. 5 millioner av verdensarvmidlene for 2018.

Uthusprosjektet drives etter en modell hvor Staten v/Riksantikvaren finansier 65% av kostnadene, kommunen 15% og eieren 20%. Byantikvaren på Røros administrerer prosjektene og sørger for at kompetente håndverkere gjennomfører prosjektet. Denne modellen er en forutsetning for gjennomføring innenfor hele Circumferensen.

For å kunne få kontinuitet og forutsigbarhet for Uthusprosjektet i hele Circumferensen, er det nødvendig at det gjøres vedtak i kommunestyrene om tilslutning til prosjektet og et opplegg for finansiering av kommunenes andel. Byantikvaren har utarbeidet et forslag til saksframstilling (vedlagt) som kan tilpasses den enkelte kommune. På møtet legges det opp til en presentasjon av denne, og en drøfting i faggruppa om hvordan denne kan tilpasses hver enkelt kommune.

Etter drøftingene i faggruppa, legges forslaget fram på Verdensarvrådets møte den 21.september for videre kommentarer. Koordinator vil også drøfte saken med rådmennene. Det bør være en målsetting at det foretas politisk behandling av saken i løpet av høsten 2018.

Innstilling; Byantikvarens forslag til saksframstilling for politisk behandling om tilslutning til Uthusprosjektet i alle kommunene i Circumferensen legges til grunn for videre drøfting i Verdensarvrådet og med rådmennene.

Kommentarer i møtet;

Fra Tolga (Eivind) ble det spurt om det kunne være mulig å overføre bevilgede midler til et «Uthusfond» i Røros kommune, slik at bevilgede midler kunne stå der, og brukes løpende når det var prosjekter på gang i de andre kommunene. Byantikvaren (Magnus) var skeptisk til det, både fordi at heller ikke Røros kommune har noen slik fondspost, men at kommuneandelen avsettes anslagsvis år for år i budsjettet og utbetales etter hvert som prosjektene er ferdige.

Holtålen (Olive) spurte om hvordan de 4 kommunene skulle kunne påvirke prosessen med utvelgelse og rekkefølge av prosjekter, når Røros allerede har 40-50 prosjekter i «kø». Byantikvaren svarte at det vil være nødvendig å

utvide referansegruppa for uthusprosjektet med en representant fra hver av de 4 kommunene, og at rekkefølgen på prosjektene må tilpasses slik at det ikke går for lang tid før prosjekter i alle kommunene kan gjennomføres.

Os (Anne-Kristin) formannskap har gått inn for å opprette en fast post i budsjettet på uthusprosjektet, slik at en har midler til kommunens andel løpende.

Engerdal (Bjarne) har p.t. bare prosjekter knyttet til Femundshytta og Kuvollsetra, men det vil kunne komme flere prosjekter andre steder innenfor Circumferensen.

Byantikvaren påpekte at den klare fordelene ved å få formalisert deltakelsen i Uthusprosjektet, var at det ikke ville bli nødvendig å ha en politisk behandling av innkomne prosjektet hver gang, men at saksbehandlingen ville begrense seg til de faglige vurderingene.

Han påpekte også at alle kommunene må ha en kontaktperson i administrasjonen, som er ansvarlig for oppfølgingen av prosjektet som sådan, og de enkelte prosjektene i samarbeid med ham.

Forsamlingen var samstemt om at dette er en positiv utvikling, men at dette nok en gang setter fokus på behovet for en faglig kulturminneressurs som kan veilede, forberede og saksbehandle saker av denne typen i kommunene, jfr. innspillene til handlingsprogrammet til Regional plan.

Vedtak;

Byantikvarens forslag til saksframstilling for politisk behandling om tilslutning til Uthusprosjektet i alle kommunene i Circumferensen legges til grunn for videre drøfting i Verdensarvrådet og med rådmennene.

Sak 07/18 Nato-øvelsen Trident Juncture – Konsekvenser for verdensarven

Kommunene i Circumferensen står foran den største militærøvelsen siden 1980-tallet. Nøyaktig hvor mye personell og materielle som vil operere i området vet vi ikke men at det er snakk om mange tusen soldater og et svært stort antall enheter med materiell er sikkert. Lagring, forflytninger og på slutten «krigshandlinger» vil sette merker etter seg både i tettstedene, på landbrukseiendommer og i utmarka.

En god del av virksomhetene vil foregå innenfor verdensarvområdet på Røros. Foreløpig vet vi at områdene ved Kongens/Nordgruvene skal benyttes og kulturlandskapet mellom flyplassen og Sundveien og infrastrukturen i Røros sentrum. Også områder ved Olavsgruva er aktualisert som oppstillingsplass for materiell.

Koordinator har hatt god kontakt med miljøoffiser i Brigade nord, og koordinator og byantikvar har deltatt på befaring på Nord- gruveområdet med det operative personellet i brigade nord (mandag 27.08.)

På faggruppemøtet tar vi en runde på om sentrale områder i verdensarven kan bli berørt av øvelsen ut fra det vi vet i dag, og om det kan bringes til torgs ytterligere kunnskap om dette.

Riksantikvaren har siden øvelsen ble varslet forrige vinter hatt en offensiv tilnærming til de ansvarlige myndigheter i Forsvaret, bl.a. med oversendelse av brev om saken og spesielt hensynet til verdensarvverdiene i området.

Kommentarer i møtet:

På Røros har det vært en god dialog mellom miljøoffiser i Brigade nord og byantikvar/verdensarvkoordinator i tilknytning til Nordgruvefeltet og Kvitsandhagene. Det har også vært kontakt med den svanske avdelingen, som vil ha noe oppstilling av materiell på Olavsgruva. Rørosmuseet følger opp dette videre.

På Os er det signalisert noe bruk av innmark på Narjordet og i Tufsingdalen, men ingenting indikerer noen trussel mot bygningsmasse eller irreversible inngrep i kulturmiljøer.

På Tolga vil det være mye trafikk gjennom sentrum og over brua, med både lette og tungt materiell.

I Holtålen var det foreløpig ingen kontakt som tydet på at hverken Eidet eller Dragåsen skulle bli berørt. Magnus bemerket at transport av tungt materiell i nærheten av Smeltehytta på Eidet, kunne medføre rystelser og evt. skader på murene på Smeltehytta. Olve skulle sjekke ut nærmere om dette.

Kirsten Thyrum refererte at nasjonalparkforvalterne var litt bekymret for eventuelle berøring av landskapsvernområdene i Forollhogna. I utgangspunktet skal øvelsen ikke være i berøring med disse.

Vedtak;

Alle følger opp forberedelsene til Trident juncture i forhold til verdensarvverdiene i den enkeltes kommune.

Sak 08/18   *Oppsummering og videre arbeid med verdensarvsenterets arbeid i kommunene v/Per Øyvind Riise*

I henhold til samarbeidsavtalen mellom Verdensarvrådet og MIST/Rørosmuseet gjennomførte verdensarvsenteret ved Per Øyvind Riise, Odd Sletten og Kjersti Sæter gjennomførte våren 2018 en informasjons- og drøftingsrunde i alle kommunene Tolga, Os, Holtålen og Engerdal om hvordan verdensarvsenteret sammen med kommunene på best mulig måte kan ivareta

informasjonsoppdraget om verdensarven på best mulig måte. Koordinator deltok også på møtene.

I juli sendte verdensarvsenteret ut en foreløpig disposisjon til Formidlingsplan (vedlagt). På møtet vil Per Øyvind gi en utdyping/kommentarer til denne, med en påfølgende runde i gruppa om videre oppfølging.

Per Øyvind vil under samme sak også orientere om arbeidet med etablering av en verdensarvutstilling på Smeltehytta.

Kommentarer i møtet;

Det ble uttrykt stor tilfredshet fra alle kommunerepresentantene med arbeidsgangen så langt, og den foreslåtte disposisjon av plandokumentet ble gitt tilslutning.

Det ble diskutert planens omfatning i forhold til oppdraget formulert i samarbeidsavtalen.

Planen skal svare på hvordan verdensarvsenteret vil løse sine formidlingsoppgaver i alle kommunene i Circumferensen.

Koordinator (Torfinn) pekte på at både kommuner, fylkeskommuner og andre formidlingsinstitusjoner, eksempelvis Musea i Nord-Østerdalen og Destinasjon Rørod, også har et *eget* formidlingsansvar knyttet til verdensarven. Eksempler på dette er formidling/synliggjøring på kommunenes og fylkeskommunens hjemmesider, i publikasjoner og infoskriv, på bibliotek, turistinformasjon m.v.

Vedtak: *Planen presenteres for verdensarvrådet i deres møte den 21.09. for videre behandling.*

Sak 09/18   Handlingsprogrammet til Regional plan v/Silje eller Frida

Behandlingen av Handlingsprogrammet til Regional plan er inne i siste fase. Arbeidsgruppen (Tore Lahn, Magnus Borgos, Torfinn Rohde og Frida Aakervik berg (Trøndelag fylkeskommune)) gjennomgikk de innkomne høringsuttalelser i møte den 23.08.

Saken skal behandles i Trøndelag fylkeskommune den 19.-20 september, og i fylkesutvalget i Hedmark fylkeskommune ca. 20. oktober. Saksbehandlerne har skrivefrist til den 10. september.

Sak 10/18   Orienteringssaker

Skilting langs riks- og fylkesveier v/Torfinn

Torfinn refererte til møte med de regionale vegkontorene i Hedmark og Trøndelag den 26.06. Møtet var positivt, og det er nå en konkret prosesse på gang som vil resultere i oppsetting av verdensarv-vegskilt lang RV 705 før Eidet, på Kvennan og i Tufsingdalen. Også for Valdalen er det enkelt med plassering. I Ridalen (Røros) og evt. i Hodalen (Tolga) er det vanskeligere, da det ikke finnes etablerte rasteplasser langs disse strekningene. Alt i alt en positiv utvikling av saken.

Status for delprosjektene som er tildelt verdensarvmidler; ;

Narjordet og seterprosjektet i Os v/Anne-Kristin:

Det er tildelt midler til 3 prosjekter i Narjordet, samt at seterprosjektet videreføres i Nørdalen. Positiv mottakelse både i folkemøte på Narjordet og politisk i Os kommune.

Femundshytta v/Bjarne/Ellen

Stillstand så langt p.g.a. manglende avklaring om noen eiendomsgrenser, og kapasitetsproblemer på plansida i Egerdal kommune og hos fylkeskommunen. Håp om å få avklart eiendomssaken i høst.

Kraftstasjonen på Tolga v/Eivind

Tolga kommune fikk «overraskende» kr. 500000 ekstra til prosjektet fra Hedmark fylkeskommune i sommer, slik at en nå nærmer seg fullfinansiering. Byggesstart i høst og ferdig til sommeren 2019.

Kulturminnebrosjyre Holtålen v/Olve

Holtålen har fått produsert brosjyren «Utvalgte kulturminner i Holtålen», som Olve delte ut på møtet. Brosjyren tar for seg 10 kulturminner i kommunen, hvorav Kongeveien, Eidet bru, Dragås/Eidet , Mugg og kraftverket på Reitan er sentrale verdensarvelementer. Veldig bra.

Sommeren på Blokkodden, Engerdal v/Ellen/Bjarne

Det ble åpnet ny utstillings og samlingshall på Blokkodden til sommersesongen 2018. dette har vært svært godt mottatt av de besøkende og har tilført Blokkodden en helt ny dimensjon. Besøket har økt noe i forhold til i fjor, men den varme sommeren har nok gjort at besøkspotensialet på langt nær er utnyttet. Verdensarvrådet skal ha sitt møte på Blokkodden den 21.09.2018.

Forvaltningsplanarbeidet- hvor står vi nå? v/Torfinn

4 delutredninger er under arbeid.

Landskap, siktlinjer, trusler og muligheter ved Feste Nord-Øst

Immaterielle verdensarververdier v/Rørosmuseet

Lasskjørerleder og overnattingsplasser v/Sigurd Svendsen

Bygninger og anlegg i Holtålen med spesiell tilknytning til Røros Kobbervik v/Andrea Hånes .

Utredningene skal leveres i løpet av høsten. Koordinator og arbeidsgruppe vil ta fatt i skrivearbeid, nye tema og prioriteringer i løpet av oktober,

Nytt fra Riksantikvaren v/Ragnhild

de ansatte (og vi!!!) er veldig spent på hvem som måtte bli ny Riksantikvar. Oppgavefordelingsmelding og statsbudsjett er andre store, forestående begivenheter.

Arbeidet knyttet til Norges deltakelse i verdensarvkomiteen tar svært mye tid for mange.

Lunch

Befaring ***Murprosjektet på Tolga***

Uthusprosjektet, Tolga kommune og Fjellugla kompetanse AS på Tynset har invitert entreprenører i Tolga og Tynset til kurs i tørrmuring på Tolga. Dette er en spesielt viktig oppgave i Tolga, men har også stor relevans for alle kommunene i Circumferensen.

Eivind og Magnus vil orientere litt innendørs før vi drar ut og ser på et par aktuelle prosjekter for kurset. Det vil bli gjennomført et kurs med deltakere fra 5 firma i den første uka i oktober.

Vi hadde en spennende vandring langs murene mellom gata og Glomma. Vandringen illustrerte både mengden av murer som finnes i kommunen, og hvilke utfordringer som ligger foran, særlig p.g.a. manglende vedlikehold og direkte behov for murene.

Møtet ble avsluttet kl. 1430.

Referent; Torfinn Rohde